

**Disputatio Logica || DE || PRIMA ET PRAE-||CIPVA ORDINIS IN DI-||SCIPLINIS
SERVANDI || RATIONE,|| Quam || ... Facultatis || Philosophicae Collegio || Publicè
excutiendam proponit || M. IOHANNES STVRMIVS || Luneburgensis ||
Respondente || MATTHIA ISELHORST || Bilveldense VWestphalo.|| Fiet Disputatio
die XII. Ianuarij || ... ||**

Rostock: Möllemann, Stephan, 1600

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1786880164>

Druck Freier Zugang

J. Sturm.
B. N. phil. 1600. 12

Disputatio Logica
DE
PRIMA ET PRÆ
CIPVA ORDINIS IN DI
SCIPLINIS SERVANDI
RATIONE,

Quam

ΣΥΝΘΕΣΙΣ

*Consentiente amplissimo Facultatis
Philosophicæ Collegio*

Publicè excutiendam proponit
M. IOHANNES STURMIUS
Luneburgensis

Respondente,

MATTHIA ISELHORST
Birkeldense Westphalo.

Fict. Disputatio die XII. Ianuarij
in Auditorio Magno.

ROSTOCHII

Typis STEPHANI MYLIANDRI
ANNO 1600.

RU phil. 1600 Sturm, Johannes/2

REVERENDIS ET CLARISSIMIS VIRIS

Dn. LUDOVICO PINCIERO
I. V. D., Ecclesiae Cathedralis Lubecensis
Decano, Ducis Holsatiae etc.
Consiliario consultissimo,

ET

Dn. OTTHONI GVALTPERIO
S. S. T. Doct., Gymnasij Lubecensis Rectori,
ac praepetori suo omni observantiae
cultu honorando,

NEC NON

*Generis Splendore, Virtute, ac Humanitate
praestantissimo viro*

Dn. HIERONYMO VVARM-
BOCHIO patricio Reip Lub.

*Dominis ac Macenatibus suis unice colendis, hasce Philosophicas
positiones, strenae loco, in perpetuum observantiae &
gratitudinis mnemosinon reverenter offerre & sub-
misse dedicare volens debuit*

MATTHIAS ISELHORST
Bilveldenfis Westph.

Thesis I.

Vemadmodum inordinatio & confusio in discipli-
nis mater est obscuritatis & ignorantiae; ita or-
do legitimus perspicuitatem & doctrinam parit.
Quae enim ordine accurato & conveniente disponun-
tur, rectius percipiuntur, firmitus adherent ac re-
tinentur.

II.

Hinc est, quod omnes ac singuli, qui quàm optime discipli-
nas tradere conantur, ante omnia id laborent maxime, ut partes ea-
rundem modo legitime inter se dispositae connexae sint & cohaereant.

III.

Cum autem de verâ & potissimâ ratione, undè hic doctrine
ordo sit sumendus, non levis inter primarios hujus aetatis Philoso-
phos sit controversia, alijs, ut Julio Scaligero, Piccolomineo, & si-
milibus, rationem è naturâ rerum pendere contendentibus, alijs,
uti Averrhoë, Zabarella, horumq; sectatoribus, è cognitione nostrâ
meliori, vel faciliori eam accipiendam comprobantibus, operæ precium
nos facturos judicamus, si cujusq; partis argumenta considerantes,
quid nobis veritati magis consonum videatur, monstra verimus,
deq; nostrâ hâc sententiâ aliorum censuram exploraverimus.

IV.

Primum igitur quod est, cum ea sola ac unica sit vera rei
eiusq; ratio & causa, quâ habitâ ulterius non queritur, cur sic,
legitima ordinis ratio non in rerum naturâ, sed in meliori ac faci-
liori nostrâ cognitione posita erit. Si etenim quarenti de Ordine di-
sciplinae alicujus, cur hic & non alius servatus sit, responsum fuerit,
ut ordo naturæ servetur, animus nondum acquiescit, sed ulterius,
cur hic naturæ ordo observatus fuerit, querit, ad quam interroga-

tionem si detur responsio, ut optima habeatur rerum in eâ disciplinâ explicandarum cognitio, de ulteriori ratione animus non est sollicitus.

V.

Etsi verò alij, qui contrariam tuentur opinionem, asserant, etiam ad questionem, cur ab hoc ad illud procedendo optima fiat cognitio, responderi posse ac debere, quod illud naturâ sit prius, hoc posterius; quia tamen instrumentorum natura in fine & non causâ efficiente consistit, in assignandâ ordinis ratione melior & facilior rerum considerandarum perceptio, quæ ordinis finis est, & non rerum natura, quæ hujus aut illius ordinis adhibendi causa efficiens est, assumenda erit.

VI.

Quod etiam confirmat finis traditionis disciplinarum: Non enim discipline conformantur, ut in rebus ipsis ordo statuatur; hic enim etiam nobis nihil cogitantibus per naturam est; sed ut melius & facilius addiscamus: unde & Ordo doctrinæ, non verò Naturæ ordo, qui in disciplinâ observatur, nominari solet.

VII.

Quinimò, cum immutabilis & invariabilis, ex necessitate esse debeat ordinis conditio, utpote quæ pars quædam definitionis est, non immeritò nostra cognitio melior & facilior ipsi naturæ rerum præfertur. Sapius namq; ob nostrum cognoscendî modum ordo rerum naturalis interturbatur, ut ex lectione & resolutione insigniorum in Philosophiâ authorum apparet, ob ordinem verò naturæ ordo cognitionis nostræ variatur nunquam.

VIII.

Nec est, quod quidam effugium quærant, dum ex accidente & ex nostrâ imbecillitate solum fieri hoc asserunt, quod nonnunquam ordo naturæ negligatur. Nam etsi hoc ipsis rebus accidentarium est, quod non eodem ordine, quo à naturâ constitutæ aut intentæ fuerunt, percipiuntur, ipsis tamen rerum conceptibus, qui in disciplinâ proponuntur, non accidentarium, sed essenziale judicamus. Cum enim

eum

eum ob finem omnis disciplinarum fiat traditio, ut pro viribus nos in
hujusmodi infirmitate constituti in optimam & perfectissimam re-
rum tam agendarum quam contemplandarum cognitionem defera-
mur, vera quoque ordinis disciplinarum ratio non aliunde aestimanda,
quam ex ea, quae in hominem cadit, cognitionis perfectione.

IX.

Similis ferè est ratio objectionis alterius, quàm ex eo, quod
nonnunquam è rerum ipsarum naturâ, nonnunquam è meliori aut
faciliori cognitione nostrâ desumi videtur ordinis ratio, cogni-
tioni nostræ anteferendam esse rerum naturam, cum cognitio non sic
causa naturæ rerum, res autem nostræ cognitionis causa sentian-
tur, colligitur. Nam etsi quidem non negamus, ab ipsis rebus nostram
dependere cognitionem, ideoque non alia in disciplinis constituenda esse
rerum principia & accidentia, quam qua in rebus conspiciuntur,
simulque fatemur, nostram cognitionem non facere aut immutare res
ipsas, interim tamen ob rationem jam allatam ex ordine rerum
rectè & conuenienter inferri posse ordinem doctrinæ non concedimus.

X.

Ab his quoque non multum discrepat, quod, cum ordo multoties
ipsa rerum nuncupetur natura, & scientia non alio modo res, quam
uti sunt, repræsentare debeant, nonnulli inde, ordinem doctrinæ in
disciplinis seruandum sequi debere naturæ ordinem, deducunt.
Nam notandum, dupliciter ordinis sumi vocabulum, uno modo pro
re aliquâ etiam extra mentem nostram subsistente, quemadmodum cer-
tum in stellis & elementis ordinem esse dicimus, altero pro cogniti-
onis instrumento, nihil extra intellectum existente. Si itaque in priori
significatione acceptus fuerit ordo, & verè dicitur, quod sit natura
rerum, & rectè inde colligitur, ordinem hunc rerum non aliter in
disciplinis proponendum, quam uti re ipsa se extra mentem habuerit;
perperam enim doceret disciplina, si Saturnum infra reliquos plane-
tas, & terram supra elementa alia collocaret; sin in altera acceptio-
ne sumptus fuerit ordo, nec rerum natura, nec imitatrix ordinis na-
tura rerum verè existimatur.

XI.

Quod si insuper concessum fuerit, non è nostra meliore aut faciliore cognitione, sed è naturali rerum ordine censendam esse partium in disciplinis dispositionem, cum tamen alius nature ordo sit originis seu generationis, quo à simplicioribus & imperfectioribus, transitur ad composita & perfecta, alius intentionis, scopi, seu instituti, & perfectionis, in quo à compositis & perfectis fit progressus ad simplicia & imperfecta, quis in quavis disciplina ejusdemq; parte tenendus sit nature ordo dubium & incertum erit. Nullius enim momenti est, si quis dixerit, rem tractandam demonstrare, quali utendum sit ordine, siquidem res contemplandæ generationis, res agenda intentionis ordinem requirunt. Comperimus etenim in scientijs nonnunquam perfectionis, & in disciplinis practicis aliquando originis ordinem servari, nonnunquam etiam utrumq; permisceri, idq; nostra cognitionis gratia.

XII.

Nec obest, si quisquam insliterit, idem etiam contra ordinis rationem è nostra cognitione accipiendam afferri posse, cum aequè incertum sit ex hac assertionem, utrum à confuse an à distinctè notioribus faciendum sit exordium. Nam cum vel simpliciter vel in suo genere perfecta seu distincta in disciplinis partium, quæ per ordinem disponuntur, necessaria sit cognitio, dubium esse nemini poterit, quin à distinctè notioribus sumatur initium. Vbi tamen sciendum, nos hic non intelligere notiora conferentia ad aliorum cognitionem, quæ sunt causa cognitionis reliquorum; hæc enim in methodo propriè dictâ considerantur; sed ad ea solum notiora, quæ vel necessaria, vel utilia sunt ad sequentium perceptionem, respicere; non enim ordo cognitionem facit, sed solum ad meliorem vel faciliorem cognitionem conducit.

XIII.

Hinc etiam, quid responderi debeat ad id, quod objici solet, non nostram in doctrinæ ordine spectari posse cognitionem, cum in scientijs

entijs ea sapius præmittantur; quæ nobis ultima & obscuriora, nature tamen prima & notiora sunt, conspicitur. Esi namq; principia quidem nonnunquam cognitione confusâ ignotiora deprehenduntur, distinctâ tamen cognitione notiora perpetuo sunt ipsis effectis, uti ex eo apparet, quod principia sine distinctâ effectuum cognitione, non autem vice versâ effectus sine distinctâ principiorum cognitione, distinctè percipi & intelligi possunt.

XIV.

Mitto jam, quod nonnulli ex eo, quod methodus sic à notioribus nobis, ordinem non posse respicere cognitionem nostram, colligunt. Primum namq; si in syllogisticam formam revocata fuerit impugnationis hæc, viciosa deprehenditur, cum in primâ figurâ minorem habeat negantem. Deinde verò ad materiam respiciendo, facienda distinctio inter notiora nobis, in quibus consistit methodus, & inter notiora nobis, circa quæ versatur ordo. Respicit etenim methodus tam confusâ quàm distinctâ cognitione notiora, & quidem talia, quæ cognitionem faciunt, ordo autem ad ea duntaxat refertur, quæ distinctâ solum cognitione notiora sunt, & ad meliorem vel faciliorem cognitionem conferunt.

XV.

Quæ porro causa afferri poterit, quod ut plurimum univèrsalia in disciplinis anteponantur particularibus, nisi ea, quod illa ad horum cognitionem faciant? Cum enim in specierum definitionibus generis ex necessitate faciendâ sit mentio, nisi generis natura probè fuerit cognita, nec specierum essentia dextrè poterit intelligi.

XVI.

Neq; alicujus est momenti, si quispiam hujus causam referre velit in nature prioritatem. Origine namq; priora non sunt univèrsalia particularibus, cum univèrsalia primæ notionis seu realia omnia esse suum habeant in singularibus; neq; perfectione priora astantur, cum longè major specierum, quàm generum, & individuum quàm specierum, sit perfectio.

Nemini

XVII.

Nemini autem mirum esse debet, quod nos universalia quadam sentiamus realia, cum doctissimus Zabarella ea omnia intentionalia faciat, & nihil extra animum nostrum esse asserat. Si namq; aliquando accuratius rem trutinamus, universalia secunda notionis rationalia tantum dicimus, prime verò notionis non item. Cum enim homine sublato nulla supersint intentionalia, in rerum tamen naturâ esse non desinat Arbor, Animal, Equus, & id generis alia, istiusmodi universalia etiam præter nostram cogitationem subsistere cogimur fateri.

XVIII.

Acq; hæc quidem sunt, quæ utrinq; ventilantur argumenta potissima, & quorum collatione jam breviter factâ cui sententiæ subscribendam sit, dilucidè apparet.

Coronidis loco queritur

I.

Vtrum in disciplinis semper ab universalibus ad particularia transeundum?
Negatur.

II.

Nùm, si concessum fuerit, omnem disciplinam ab universalibus ad particularia facere progressum, ordinis unitas indè probari possit? Negatur.

XI.

Quod si insuper concessum fuerit, non è nostra meliore aut fa-
liore cognitione, sed è naturali rerum ordine censendam esse par-
in disciplinis dispositionem, cum tamen alius natura ordo sit a-
seu generationis, quo à simplicioribus & imperfectiorib. trans-
composita & perfecta, alius intensionis, scopi, seu institui,
tionis, in quo à compositis & perfectis fit progressus ad
imperfecta, quis in quavis disciplina ejusdemq. parte te-
ura ordo dubium & incertum erit. Nullius enim mo-
dixerit, rem tractandam commonstrare, quali uten-
quidem res contemplandae generationis, res agenda
requirunt. Comperimur etenim in scientijs non-
& in disciplinis practicis aliquando originis
ordine. Inquam etiam utrumq. permisceri, idq. no-
stra cog.

XII.

Nec ostendit, idem etiam contra ordinis
rationem è naturali
iustitiam offerri posse, cum aequè in-
cerum sit ex hac
confuse, an à distinctè notioribus
faciendum sit ex
vel simpliciter vel in suo gene-
re perfecta seu distin-
partium, quae per ordinem di-
sponuntur, necessaria
en esse nemini poterit, quin
à distinctè notioribus su-
bi tamen sciendum, nos
hic non intelligere notiora
rum cognitionem, quae
sunt causa cognitionis reliqua
methode proprie dicta
considerantur; sed ad ea solum
necessaria, vel uti-
lia sunt ad sequentium percepti-
on enim ordo co-
gnitionem facit, sed solum ad mel-
iorem cognitionem
conducit.

XIII.

Hinc etiam, quid responderi debeat
non nostram in doctrina ordine spectari posse
fici solet,
in sci-
entijs

